

**Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Агросаноат
мажмуи устидан назорат қилиш инспекцияси тизимида коррупцияга қарши
тамойиллар ва талабларга риоя қилинишини мониторинг ва назорат қилиш
УСЛУБИЁТИ**

1. Умумий коидалар

1. Мазкур Услубиёт Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари тизимида коррупцияга қарши таможиллар ва талабларга риоя қилинишини мониторинг ва назорат қилиш тартибини белгилайди.

2. Мазкур Услубиётда мониторинг деганда коррупцияга қарши курашиш тизимининг амал қилиши самарадорлигини баҳолаш ҳамда Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларининг фаолиятида коррупциявий хавф-хатарларни камайтириш мақсадида текшириш, назорат ёки танқидий ўрганиш кўринишида амалга оширилиши мумкин бўлган коррупцияга қарши курашиш тизими ҳолатининг таҳлили тушунилади.

3. Қуйидагилар Инспекция тизимида коррупцияга қарши таможиллар ва талабларга риоя қилинишини мониторинг ва назорат қилишнинг асосий мақсади бўлиб ҳисобланади:

а) Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари фаолиятининг коррупцияга қарши қабул қилинган талабларга мувофиқлигини текшириш;

б) Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларида коррупцияга қарши амалга оширилаётган чора-тадбирларнинг етарлилиги ва коррупцияга қарши тадбир этилган тартиб-таомилларнинг самарадорлигини баҳолаш;

в) коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларга йўл қўймаслик мақсадида Инспекциянинг коррупцияга қарши тизимини такомиллаштириш.

4. Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларда коррупцияга қарши таможиллар ва талабларга риоя қилинишини мониторинг ва назорат қилиш бўйича жавобгар бўлиб Инспекция тизимида коррупцияга қарши курашишга масъул бўлинма (кейинги уринларда - Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси) ҳисобланади.

2. Мониторинг ва назорат қилиш йўналишлари ва уларни амалга ошириш бўйича чора-тадбирлар

5. Мониторинг ва назорат Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларида қабул қилинган коррупцияга қарши курашиш бўйича ички ҳужжатлар, яхлит ҳолда коррупцияга қарши курашиш тизимини ташкил қиладиган (кейинги ўринларда -

коррупцияга қарши курашиш тизими) функция, тартиб-таомиллар, коррупцияга қарши курашиш мақсадида Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларида жорий этилган ва амалга оширилаётган чора-тадбирларга нисбатан амалга оширилади,

б) Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларининг коррупцияга қарши курашиш тизими қуйидаги асосий йўналишлар бўйича мониторинг ва назорат қилинади:

а) коррупцияга қарши курашиш тизимининг долзарблиги ва унинг қонунчилик, шу билан бирга, халқаро қонунчилик ва стандартлар талабларига мувофиқлигини назорат қилиш, жумладан:

Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари фаолиятида қўлланилиши мумкин бўлган қонун ҳужжатлари ва юқори турувчи органларнинг тавсияларини мониторинг қилиш;

коррупцияга қарши курашиш бўйича самарали тизимни яратиш ва қўллаб-қувватлаш масалалари юзасидан халқаро ва хорижий ташкилотларнинг тавсияларини мониторинг қилиш;

б) Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларининг коррупцияга қарши курашиш бўйича амалдаги тизимининг самарадорлигини мониторинг қилиш, жумладан:

Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларининг, жумладан, улар ходимларининг коррупциявий ҳаракатларга аралашганлиги ҳақидаги маълумотлар ҳамда контрагентларида шунга ўхшаш маълумотлар мавжудлиги юзасидан оммавий ахборот воситаларини мониторинг қилиш;

Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари ходимларининг коррупцияга қарши курашиш бўйича асосий тамойиллар ва талаблардан хабардорлигини текшириш;

Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари ходимлари томонидан Инспекция тизимида коррупцияга қарши курашиш сиёсати ва тартиб-таомилларга риоя қилинишини танлов асосида мониторинг қилиш.

3. Коррупцияга қарши тамойиллар ва талабларга риоя қилинишини мониторинг ва назорат қилиш тартиби

7. Ўзбекистан Республикаси ваколатли органларининг коррупцияга қарши курашиш масалалари бўйича қонунчилик ва тавсияларига риоя қилинишини мониторинг қилиш қуйидаги тартибда амалга оширилади:

а) Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси ҳар йили Ўзбекистон Республикасининг коррупцияга қарши курашиш соҳасида қонунчилигига, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг қарорларига ҳамда Коррупцияга қарши курашиш бўйича идоралараро комиссиянинг қарорларига киритилган ўзгартириш ва қўшимчаларнинг мониторингини амалга оширади. Мониторинг натижаларига кўра Инспекциянинг ички ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиши зарурлиги ҳақида қарор қабул қилинади;

б) мониторинг натижаларидан келиб чиқиб, Инспекция ҳудудий

бўлинмаларининг коррупцияга қарши курашиш тизимига ўзгартириш киритишга зарурат бўлганда Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси тегишли таклифларни мазкур Услубиётнинг 1-иловасига мувофиқ шаклда акс эттиради.

8. Халқаро ва хорижий ташкилотларнинг коррупцияга қарши курашиш масалалари бўйича тавсияларини мониторинг қилиш қуйидаги тартибда амалга оширилади:

а) Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси ҳар ярим йилда камида бир марта коррупцияга қарши курашиш бўйича самарали тизимни яратиш ва қўллаб-қувватлаш масалалари юзасидан хорижий ташкилотларнинг (БМТ, ШХТ, ЕХХТ ва бошқалар) тавсияларини мониторинг қилади. Қўшимча тарзда Халқаро стандарташтириш ташкилоти (International Organization for Standardization, ISO) томонидан чиқариладиган коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги стандартлар, Буюк Британиянинг регуляторлари томонидан “Порахурликка қарши курашиш тўғрисида”ги қонуни ва АҚШнинг “Хорижда коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги қонунига мувофиқ чиқариладиган тавсия ва тушунтиришлар, халқаро Трансперенси-Интернешнл ташкилотининг (Transparency International) коррупцияга қарши курашиш ва ташкилот фаолиятининг шаффофлигини таъминлаш масалалари бўйича тавсияларининг мониторингини амалга оширади;

б) мониторинг натижаларидан келиб чиқиб ва зарурат бўлганда Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси Инспекциянинг ички ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида тегишли таклифларни тайёрлайди ва уларни мазкур Услубиётнинг 1-иловасига мувофиқ шаклда акс эттиради.

9. Оммавий ахборот воситаларини мониторинг қилиш қуйидаги тартибда амалга оширилади:

а) Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларининг коррупцияга қарши курашишни мувофиқлаштирувчи шахслари ҳамда Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларининг матбуот хизмати кўмагида Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари ва (ёки) уларнинг ходимларининг бирон-бир ғайриҳуқуқий, жумладан, коррупциявий ҳаракатларга (кейинги ўринларда - релевант маълумот) жалб қилинганлиги ҳақидаги маълумотлар мавжудлигини аниқлаш учун оммавий ахборот воситаларини (миллий ва хорижий), шу жумладан, журналлар, рўзномалар, Интернет тармоғи ва бошқа оммавий ахборот воситаларини доимий асосда мониторинг қилади.

б) Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларининг коррупцияга қарши курашишни мувофиқлаштирувчи шахслари ҳамда матбуот хизмати томонидан аниқланган релевант маълумот зудлик билан Коррупцияга қарши курашиш бўлинмасига етказилади;

в) оммавий ахборот воситаларида Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари, уларнинг бўлинмалари ва (ёки) уларнинг ходимларининг бирон-бир ғайриҳуқуқий, жумладан, коррупциявий ҳаракатларга жалб қилинганлиги ҳақидаги

маълумотлар аниқланганда Коррупцияга қарши курашиш бўлинмасига ходими ушбу факт ҳақида зудлик билан Инспекция бошлиғига хабар беради ва хизмат текширувини тайинлайди ва (ёки) аниқланган маълумотларни Инспекция ҳудудий бўлинмаларининг фаолиятига салбий таъсирини минималлаштириш, жумладан, Инспекция тизимининг нуфузини ҳимоя қилиш бўйича чора-тадбирларни ишлаб чиқади;

г) Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси маълумотларни оммавий ахборот воситаларида аниқланганлиги фактини мазкур Услубиётнинг 1-иловасига мувофиқ шаклда журналга қайд этади.

10. Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари ходимларининг коррупцияга қарши асосий тамойиллар ва талаблардан хабардорлигини текшириш Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси томонидан ҳар ярим йилда бир марта Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари ходимларининг коррупцияга қарши асосий тамойиллар ва талаблардан хабардорлигини текшириш тизими бўйича мазкур Услубиётнинг 2-иловасига мувофиқ бирламчи тадбирларни ташкил этиш йўли билан амалга оширилади. Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари ходимлари томонидан коррупцияга қарши сиёсат ва тартиб-таомилларга риоя қилинишини мониторинг қилиш белгиланган режага мувофиқ текширув шаклида Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси томонидан амалга оширилади.

11. Инспекция бошлиғининг буйруғига кўра Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларида уларнинг фаолияти бўйича режадан ташқари комплаенс-текширувлар ўтказилиши мумкин.

12. Комплаенс-текширувлар доирасида ходимлар томонидан Инспекция тизимида коррупцияга қарши курашиш бўйича сиёсати ва тартиб- таомилларга риоя қилинишини назорат қилиш, содир этиш эҳтимоли юқори бўлган коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларни аниқлаш, коррупциявий хавф- хатарларни ҳар йили баҳоланиши ва аввалги мониторинг доирасида ишлаб чиқилган чора-тадбирлар ижросини назорат қилиш амалга оширилади.

13. Комплаенс-текширувларни ҳар йилда режалаштириш куйидаги тартибда амалга оширилади:

ҳар йили 15 январгача Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларида комплаенс-текширувларни ўтказиш режасини ишлаб чиқади;

режа бир календарь йилга тузилади ва биринчи навбатда, Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмаларининг коррупциявий хавф-хатари юқорироқ бўлган функцияларини ўз ичига олади. Комплаенс-текширувларни ўтказиш режасида:

а) текширув соҳаси (йўналиши) - муайян Инспекция ҳудудий бўлинмаларининг таҳлил қилинадиган ички жараёнлари ва (ёки) функциялари/йўналишлари;

б) текширув предмети - ижроси текширилиши лозим бўлган Инспекция

худудий бўлинмаларининг ички ҳужжатлари;

в) текширув даври;

г) текширув тури (тўлиқ ёки танлов асосида);

д) текширув усули (масалан, тўғридан-тўғри функцияни бажаришга масъул бўлган ходим билан интервью, ҳужжатларни, коррупциявий хавф-хатарларни минималлаштириш бўйича чора-тадбирлар ижросини текшириш ва х.к.) кўрсатилади.

Режа 31 январгача Инспекция бошлиғи томонидан кўриб чиқилиши ва тасдиқланиши лозим.

14. Комплаенс-текширувлар Инспекция бошлиғининг текширувларни ўтказиш тартиби тўғрисидаги буйруғи асосида ўтказилади.

15. Комплаенс-текширувлар алоҳида ҳолатларни ҳисобга олган ҳолда қуйидаги тартибда ўтказилади:

а) комплаенс-текширув Инспекция худудий бўлинмаларининг жараёнлари/ҳужжатларини таҳлил қилиш, шунингдек, муайян чора-тадбирлар/функцияларни бажарилганлигини тасдиқлаш учун зарур маълумот/ҳужжатларни сўрашдан бошланади (масалан, харид бўйича ҳужжатларни, арз қилувчи билан электрон ёзишмаларни, кириш ва чиқиш ҳужжатларини, бухгалтерлик бирламчи ҳужжатларни, ҳисобга олиш тизимидан юкланмалар, фотоматериаллар, тасдиқловчи ҳужжатлар);

б) сўров юборилаётган Инспекция худудий бўлинмалари таркибий бўлимлари раҳбарлари сўралаётган барча ҳужжатларни ўз вақтида ва тўлиқ тақдим этилишига жавобгар ҳисобланади;

в) сўралаётган ҳужжатлар олинганидан кейин Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси жараён ва функцияларни уларнинг бажарилиши ички ҳужжатларга, жумладан, коррупцияга қарши тамойиллар, талаблар ва тартиб-таомилларга мувофиқлигини таҳлил қилади. Шунингдек, Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси Инспекция худудий бўлинмалари ходимлари ҳаракатларининг қонунийлигини ва уларга Инспекция худудий бўлинмаларининг коррупцияга қарши тамойиллар ва талаблар жиҳатидан йўл қўйилишини текширади;

г) Коррупцияга қарши курашиш бўлинмасининг комплаенс-текширувни ўтказиётган ходимлари комплаенс-текширувни лозим даражада ҳужжатлар билан расмийлаштирилишини ва кузатилишини, жумладан, қуйидагилардан иборат бўлган иш ҳужжатларини рамиёлаштириш йўли билан таъминлайди:

текширув ва текширилган тартиб-таомиллар доирасида бажарилган ҳаракатлар ҳақидаги маълумот;

аниқланган қоидабузарликлар/кузатувлар ҳақидаги маълумот;

комплаенс-текширувнинг ҳулосалари/натижаларини тасдиқловчи файллар/ҳужжатлар (сўралган ҳужжатларнинг нусхалари/сканер қилинган версиялари);

д) Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси бошлиғи ушбу бўлим ходимлари томонидан ⁷комплаенс-текширувнинг тасдиқланган режаси доирасида ўз мажбуриятларини лозим даражада бажаришларини назорат қилиб, комплаенс-текширув натижаларининг асосланганлиги бўйича жавобгар бўлади.

16. Комплаенс-текширув Коррупцияга қарши курашиш бўлинмасининг топшириғи ва Инспекция бошлиғининг буйруғи билан учинчи шахслар томонидан комплаенс-текширувни ўтказиш тажрибасига эга бўлган халқаро ёки маҳаллий ташкилотлар билан шартнома тузиш орқали ўтказилиши мумкин.

17. Комплаенс-текширув натижаларига кўра қуйидаги асосий қисмлардан иборат бўлган коррупцияга қарши курашиш тизимининг амал қилиниши ҳақида маълумотнома-ҳисобот тузилади:

кириш қисми: ўтказилган комплаенс-текширув ҳақида маълумот (жараёнлар/функциялар, текширилаётган давр, иштирокчилар, муддатлар, назорат тартиб-таомиллари, ўрганилган ҳужжатлар ва ҳ.к.) кўрсатилади;

баён қисми: текширув давомида аниқланган ҳолатлар, текширув тадбирларини ўтказиш натижалари ва аниқланган қоидабузарликлар ҳақидаги маълумот акс эттирилади;

қарор қисми: Инспекция ҳудудий бўлинмаларидаги коррупцияга қарши мавжуд назоратлар/тартиб-таомилларнинг самарадорлиги ҳақидаги хулосалар ва (заруратга кўра) ички жараёнларни амалга оширишда коррупцияга қарши чораларни такомиллаштириш бўйича тавсиялар шакллантирилади.

18. Комплаенс-текширув ҳақидаги ҳисоботнинг асосий қоидалари/кузатувлар ушбу Услубиётининг 1-иловасига мувофиқ шаклда умумий журналда акс эттирилади.

4. Яқунловчи қоидалар

19. Мониторинг ва назорат бўйича амалга оширилган чора-тадбирлар натижасига кўра Коррупцияга қарши курашиш бўлими ҳар чоракда Инспекция бошлиғи ва Инспекция Ҳайъати олдида ҳисобот беради.

20. Коррупцияга қарши курашиш бўлинмаси томонидан мониторинг ва назорат бўйича чора-тадбирлар натижасига кўра ишлаб чиқилган тавсиялар кейинги йилга мўлжалланган Инспекциянинг коррупцияга қарши курашиш дастурига киритилади.

**Инспекция тизимида коррупцияга қарши тамойиллар ва талабларга риоя қилинишини мониторинг ва назорат қилиш
 ЖУРНАЛИ**

№/р	Мониторинг / тадбир тури	Чора-тадбирларни мониторинг қилиш даврийлиги (ҳар йили/ҳар ярим йилда/ҳар куни/мунтазам)	Мониторинг / тадбирни ўтказиш санаси	Кузатуви тафсилоти	Коррупцияга қарши курашиш тизимини тўғрилаш чоралари	Масъул ижрочи	Тўғриланадиган чора-тадбирларнинг ижро муддати	Ижро ҳолати
Коррупцияга қарши курашиш тизимининг етарлигини баҳолаш								
1.	<i>Қонунчилик ва ваколатли органларнинг тавсияларининг мониторинги</i>	Ҳар куни		I/1 ...	I.1	II .	I/1	I.1 .....
				I.2 ...	I.2	2...	I.2	I.2 .....
2.	<i>Коррупцияга қарши курашиш масалаларида халқаро ва қорғиш ташкилотларнинг тавсияларининг мониторинги</i>	Ҳар ярим йилда		2.1. ...	2.1. ...	2.1. ...	2.1. ...	2.1. ...
				2.2. ...	2.2. ...	2.2. ...	2.2. ...	2.2. ...
Коррупцияга қарши курашиш тизимининг самарадорлигини баҳолаш								
3.	<i>ОАВ мониторинги</i>	Мунтазам		3.1. ...	3.1. ...	3.1. ...	3.1. ...	3.1. ...
				3.2. ...	3.2. ...	3.2. ...	3.2. ...	3.2. ...
4.	<i>Ҳодимларнинг коррупцияга қарши тамойиллар ва талаблардан хабардорлигини текшириши</i>	Ҳар ярим йилда		4.1. ...	4.1. ...	4.1. ...	4.1. ...	4.1. ...
				4.2. ...	4.2. ...	4.2. ...	4.2. ...	4.2. ...
5.	<i>Инспекция ва унинг ҳудудий бўлиmlари ходимлари томонидан коррупцияга қарши ўнатишган сиёсат ва</i>	Ҳар йили		5.1. ...	5.1. ...	5.1. ...	5.1. ...	5.1. ...
				5.2. ...	5.2. ...	5.2. ...	5.2. ...	5.2. ...

**Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари ходимларининг коррупцияга қарши
 тамойиллар ва талаблардан хабардорлигини текшириш
 ТИЗИМИ**

Т/р	Текширув йўналиши	Текширув тадбирлари
1.	Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари ходимларига одоброя қилинишини назорат қилиш. ахлоқ қоидаларига, коррупцияга қарши тамойиллар ва талабларга риоя қилиш масалалари бўйича тренинглар (кундузги ёки сиртки) ўтказилишининг мониторинги	Тренинглар мунтазамлиги, уларнинг мазмуни ва қатнашувчи шахслар қисми бўйича ички талабларга риоя қилинишини назорат қилиш.
2.	Коррупцияга қарши курашиш принциплари ва тартиб таомиллар талабларини билишини текшириш	<p>Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари ходимлари томонидан коррупцияга қарши курашиш тренинглари доирасида ўтказиладиган тест ёки бошқа назорат тадбирларидан ўтишлари натижаларининг таҳлили;</p> <p>Ходимларни коррупцияга қарши сиёсат билан имзо қўйдирилган ҳолда мажбурий тарзда таништирилганлигини текшириш;</p> <p>Ходимларни коррупцияга қарши сиёсат ва тартиб-таомилларнинг билишини танлов асосида текшириш:</p> <p>1) текширувда қатнашиш учун Инспекция ва унинг ҳудудий бўлинмалари ходимларини танлов асосида аниқлаш (сўровда қатнашадиган ходимларнинг энг кам сони – Инспекция тизимида турли таркибий бўлинмалардан турли лавозимларни эгаллаб турган кишилар сони 10 нафар);</p> <p>2) ички ҳужатларда кўрсатилган коррупцияга қарши талаблар ва нормалар бўйича (муайян вазиятда вазифа - кейсларни ҳал қилиш билан) саволлар рўйхатини тузиш (саволларнинг энг кам сони 10 та, улар тест форматида, очик саволлар шаклида ёки бошқача усулда тузилиши мумкин);</p> <p>3) жавоблар/қарорларни тақдим қилишлари учун танлаб олинган ходимларга назорат саволларини юбориш;</p> <p>натижаларни таҳлил қилиш ва ходимлар билан коррупцияга қарши талаблар ва тартиб-таомилларни тушунишда қийинчиликларни муҳокама қилиш.</p>